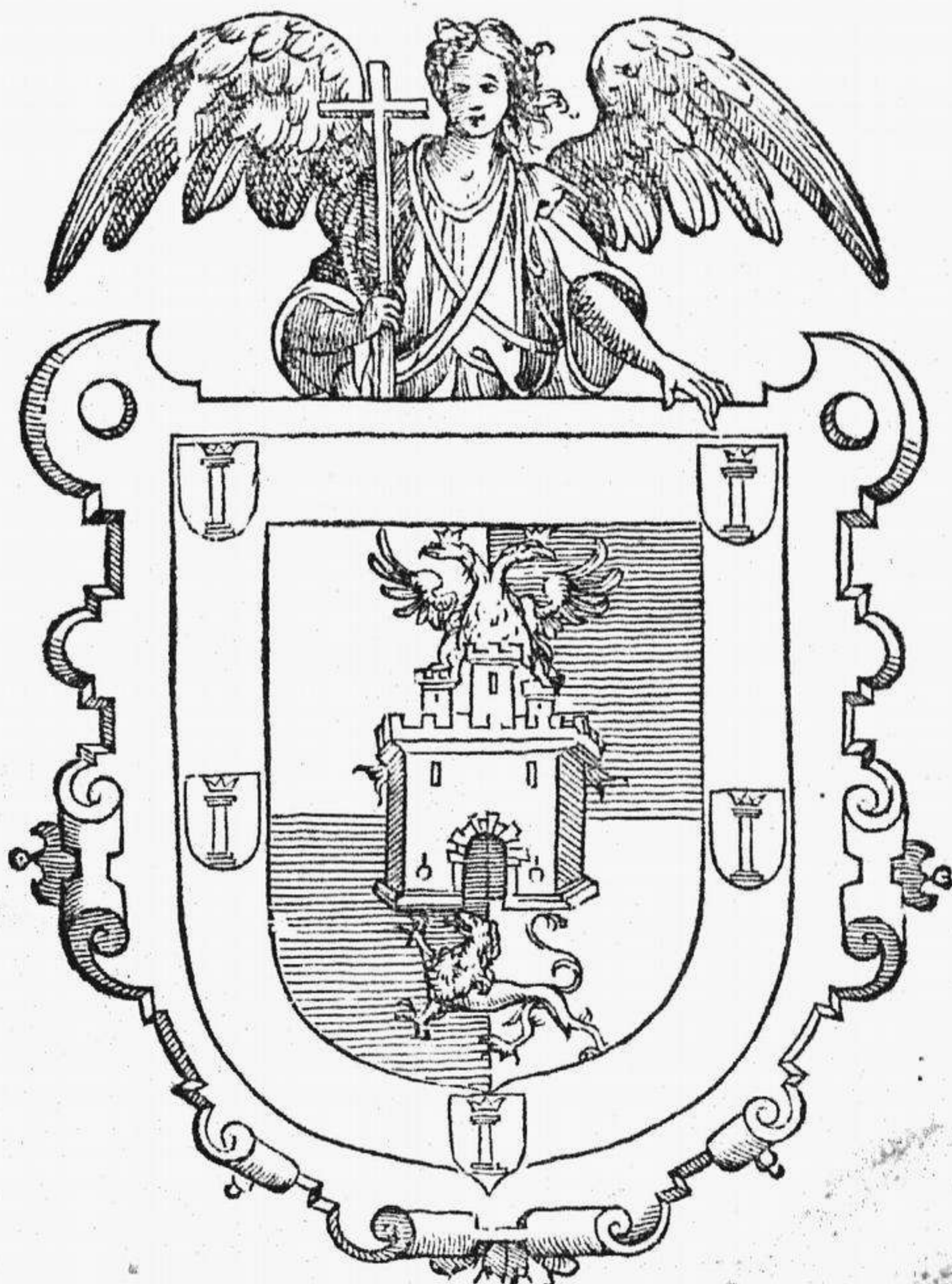

73

FERDINANDI VAL DESII HISPALENSIS, IN ACADEMIA complutensi medici Doctoris, De utilitate Venæ se- ctionis in Variolis, ac alijs affectibus Puerorum.

Ad clarissimum, ac generosissimum Dominū. D. Mattheum Valquium
Leccēsem, Catholici Regis Philippi à cōsilijs & secretis, & apud su-
premum sanctæ Inquisitionis Senatū Secretarium, Archi-
diaconū Carmonensem, ac Hispalensem Canonicum.

HISPALI 1582.

CLARISSIMO, AC GENEROSISSIMO
Domino. D. Mattheo Valquio Leccensi Catholici Regis
Philippi à Consilijs, & Secretis, & apud supremū san-
ctæ Inquisitionis Senatū Secretario, Archidia-
cono Carmonensi, ac Hispalensi Canonico.

DAPVLARVM EXITIALIS CON-
tagio, quæ Pueros apud nos proximo
anno infestauit, occasione obtulit libe-
llo cuidã anonymo, accuratã eius mali-
curãdi rationẽ, doctissimorũ medicorũ auctori-
tate atq; vsu receptã reprehẽdẽdi. Cui nos par pa-
ri retulimus altero libello Hispanicẽ itidẽ edito,
quo Pueris graui illo morbo affectis, etiã infra de-
cimũ quartũ ætatis annũ Venæ sectione subueniẽ-
dũ probaui. Illud autẽ opusculũ vulgari sermo-
ne cõscriptũ prius oportuit, vt tantorũ virorũ exi-
stimationẽ, qui nostras partes agũt, apud vulgus
noui, ac nefarij infãtici dij damnatã, apud idẽ etiã
vulgus tueremur, atq; ab importuna calumnia li-
beraremur. In eorũ etiã gratiã, atq; aliorum, qui
rei medicæ seriõ student, latinam eiusdem argu-
menti disputationem inuulgare decreui, cum vt
amicis obtemperarem, qui eam enixẽ efflagita-
bant, tum vt eam rem ex professo, et instituto no-
stro agerem. Quam etiam, vir clarissime, atq; or-
natissime, priuato quodam iure in tuã clientelã,

ac fidē vēdicāre potes, cui mē, meaꝑ; omnia
iam olim dedicaui, atq; addixi. Nullum au-
tem aut officij, aut operæ pretium maius du-
cam, quam si has nugas, quæ tua humanitas
est, libēter suscipias, tuumq; Valdesium alijs
etiam grauioribus officijs tibi inseruire permi-
ttas. Vale.

Tu ex animo.

D. Fer. Val.

AN PVERIS INFRA DECIMUM

quartum annum Variolis, ac alijs affectibus laborantibus utilis sit Venę sectio?

T exactius dubitationem propositam definire, necessariū esse iudicavi. quęstionem illā imprimis excutere, quę multis ante annis per medicos nostrę etatis doctissimos in communi est agitata. An scilicet, Pueris morbo aliquo acuto laborantibus Venę sectio conueniat? Et vt ab ipso Medicinę parente, atq; inuentore, initium sumam, Hippocr. Pueros in *Lib. 4. a* morbis acutis ab huiusmodi Venę sectionis *curatorum* auxilio excludere videtur, cum inquit: In acutis *sect. 19* morbis sanguinem detrahes, si vehemens morbus videatur, florueritq; egrotantis etas, et virium adfuerit robur. Vbi cum tres ponat scopos conditiones ue, ad mittendum sanguinem, nec in illis Pueri contineantur, cum etate florentes à pueritia excedant, absq; dubio illos à Sanguinis missione arcet. Galenus Hippo. sequutus, millies etiā in Pueris Sanguinis missionē interdicit. Si quidem in Cōm. libri

De utilitate Venæ sectionis.

Hippo. à me citati sic inquit: Neq; enim Puer, neq; senex sanguinis sustinet detractionem, etiam si morbus quo ipsi laborauerint, magnus fuerit. Et paulò post: At certe pueri, quàmquam vitali facultate valeant, tamen neq; hi sanguinis sustinent detractionem. Promptè enim, eorum substantia, tum propter humiditatem, tum propter temperamenti caliditatem euaporatur. Detractione igitur sanguinis non egent, qui insitam naturalemq; habent à temperamèto vacuationem. Ob eam causam scoporum sanguinis detrahendi numero, non satisfacere videntur morbi magnitudo, & virtutis robur. Meliusq; feceris, si & florentium etatem adieceris. Nono lib. Meth. idem repetit. Ab hac, inquit, estimabis etatè, Nam si puer sit, quæ per dissectam venam fit, vt supra est monstratum, vacuationem nõ feret. Verùm cum pubertatem attigerint, iã Pueri missionè sanguinis tolerant. Eiusdè Meth. lib. 4. cap. 6. hoc ipsum astruit, inquiens. Ex quo patet, non hoc esse quod mittèdum sanguinem indicet, sed magnitudinem morbi, ac virium robur, exceptis tamen à sermone pueris. Et rursus in eadem Methodo, ait: Ac si qui
dei

Cap. 10.

Lib. 8. cap.

4.

dem vel puer, vel senex sit, sanguinem detrahere non licet. Inter has etates, ubi robur egro non deest, secunda uena est, etiam si plenitudinis signa non adsint. Iterum in eadem hoc Lib. II. idem multò latiùs. Ac si in puerum, inquit, incidat, qui quartum decimum annum hætenus non attigit, mitti illis sanguis non debet, propterea quòd tãtillis, cum præsertim calidi ac humidi sũnt, plurimum corporis substantiæ quotidie defluat, ac digeratur. Ita quod ex incidenda vena moliendum nobis fuerat, ex curati corporis natura præstatur. Hec sunt Gal. loca, & fortassis alia, quibus eum pueris Venæ sectionem interdixisse apertè constat. Sed quid inde iam? Num sic vt planè iacet, tenendum est, ex Galeni decreto nunquam esse Pueris mittendum sanguinem? Minimè quidem. Imò verò vt liqueat, nonnulla priùs sunt examinanda, ac distinguenda. Atq; in primis scire licet, quid nomine Phlebotomiæ, vel Sanguinis missionis antiqui Græci intelligebant. In hoc enim vt puto, ferè tota cõsistit difficultas. Et quantum ex Gal. doctrina colligere possim, per Phlebotomiam, non quamcunq; sanguinis ex vena detractionem intelligebant,

De utilitate Venæ sectionis.

sed eam quę semel omnino redundantia satisfaceret. Vnde copiosissimis sanguinis utebantur euacuationibus vsq; ad duas & tres libras.

*li. de
cura-
tio. per
sang. ni
ss. ca. 14*

Quinimo Gal. ipse ad sex vsq; libras sanguinẽ detraxisse testatur Memini, inquit, quibusdã ad sex vsq; libras sanguinem detractũ fuisse, ita vt febris protinus extingueretur, nec vlla sequeretur virium afflictio. Qua propter cùm apud Gręcos legis, in febribus, in pleuriticis doloribus, in angina, in hepatis inflammationibus, multisq; alijs acutis affectibus sanguinem esse mittendum, eam euacuationem intelligere debes, qua semel, et ex toto, tota redundantia deponatur. Hec veritas ex ijs, quę inferiũs dicemus plenius elucescet. Ad huius igitur Sanguinis missionis vsum primus omnium Hipp. tres illos scopos obseruandos memoriae prodidit, scilicet morbi magnitudinẽ, virium robur, & etatem. Quos siue scopos, seu conditiones dixeris, nihil vetat. Hoc constat vel ex loco nuper citato: In acutis passionibus sanguinem detrahes, si vehemens morbus videatur &c. Itaq; et si morbi magnitudo exposceret, & virium adesset constantia, nisi pueritiam eger excederet, floreretq; etate, minimẽ

hoc Sanguinis missionis auxilio utendū erat. Primus ergo omnium Hipp. ad prædictę Venę sectionis vsum hos tantūm excogitavit scopos. Quorum primus, scilicet morbus ex natura sua auxiliū indicat, reliqua duo cōsentiūt, vel prohibent. Nam virtus si subsit, consentit, sin deiecta est, prohibet. Ad eundemq; modū ætas, si florida sit, consentit, sin puerilis, prohibet. Primas tamen inter hosce duos semper tenet ipsa virtus. Quantumcumq; ergo morbi vehemētia postularēt, virtusq; robusta esset, tertio illo etatis scopo deficiente, præstantissimum hoc Sanguinis missionis auxiliū haudquaquam eis in usu erat. Igitur Gal. tres istos Sanguinis missionis scopos apud Hipp. inueniens, libenter quidem illos excepit, atq; probauit. Nec probauit solūm, sed vt optimus seminariorum Hippocratis excultor, ac propagator, tertij scopi qui ab etate desumitur, causam reddidit. Ob eam enim causam, inquit, Pueris Venę sectio non conuenit, quia promptē eorum substantia, tum propter humiditatem, tum propter temperamenti caliditatem euaporatur, ac diffluit. Quare his tribus scopis initiō quidem Gal. cōtentus fuit, milliesq; eos solūm

De utilitate Venæ sectionis.

solùm ad mittendum sanguinem cum suo Hippocrate sufficere dixit, sed deinde seminariũ hoc propagare volens, post virtutem & etatẽ alios cõsentiẽtes seu prohibẽtes scopos adinuenit, temperaturã scilicet aeris ambiẽtis, cõsuetudinẽ, habitũ corporis, & insuper præter hæc accidentia quẽdã, vt cruditatẽ morsumq; in ore vëtriculi, ventris profluuiũ, neruorũ cũ febre distentionẽ, egrotãtis ad patiendũ facilitatẽ, vigiliã immodicã, aut dolorẽ. Quos quidẽ omnes lógè lateq; explicuit lib. 1. ad Glauconẽ Ca. 14. Et nos de his fusiùs in sequẽtibus differemus. Sed iã huiusmodi Sanguinis missionis modus, quo Grecorum illi antiquiores vtebãtur, multò iã ante tẽpore apud nos inoleuit. Quis enim est qui semel vniuersam corporis redundantiam nunc euacuare iubeat? Quis sex libras sãguinis, scisa vena, detrahet? Nullus quidẽ qui mentis sit cõpos. Ergo vtimur iam nũc modicis quibusdam Sanguinis missionibus, quẽ licet non semel totam deponant redundantiam, deponant tamen eas iterando bis, ter, quater, et sãpius. Quare mittimus sanguinem ad vncias tres, vel quatuor, vel sex, horridum illud librarum pòdus auer-

santes

santes. His iam contēti sumus, nec infelicitet succedunt curationes. Tum ad parcam, modicamq; istam Venę sectionē, qua nos vtimur minimè sunt necessarij tot illi scopi, quos diximus. Imò verò duo tantùm sufficiunt, scilicet morbi magnitudo, & virium robur. Ad hanc, neq; etatem, aeris temperaturam, consuetudinem, habitum corporis, aut aliquod accidentis genus considerare oportet. Aetate puerili modicè possumus Sanguinē detrahēre, quavis aeris ambientis temperatura, quocunq; corporis habitu, quacunq; egrotantis consuetudine. Quin & pręsente aliquo accidentium prędictorum, ea interim vti licet. Sed querimus modò: vsus ne est Galenus priori illa tantū Sanguinis missione, qua semel integrè plenitudo euacuabatur, an verò hac etiam modica? Dicimus q̄ illa quidem frequentius, sed et nostra hac etiam in Pueris, alijsq; etatibus vsus est. Sed quoniã intelligo quāplurimos esse hoc tempore medicos, qui hoc ex Galeni libris, minimè deduci posse contendant, hęc attentè legant, et claram eius inuenient demonstrationem. Libro. i. ad Glauco. de curatione Cap. 13. februm continuarum agens, huic generi februm

De utilitate Venæ sectionis.

brium Sanguinis missionem ob morbi magnitudinem imperat, nisi vires aut ætas prohibuerint. Sed huiusmodi auxiliū cōuenire ait, vbi febris ipsa sine accidentibus eueniat. Proinde mox capite subsequēte, vbi de curatione eiusdem cum accidentibus edisserit, aliam ei instituit curationem. Nominat autem accidentia scopos illos omnes, quos diximus. Quare docet toto illo capite continuis febribus Sanguinis missionem cōuenire, nisi aliquis ex ante dictis scopis eam prohibuerit. Tunc enim minimè est Sanguis mittendus. Sed cū hoc ita asserit, de qua Sanguinis missione loquitur? Num de illa magna, quæ semel omnino satisfaciebat plenitudini, an verò de hac modica, et iterata, qua nos vtimur? Certè non de hac modica illi sermo est, sed de integra atq; athero, vt ipsius verbo vtar. Hęc enim antiquis illis medicis frequens erat. Hanc intelligit Gal. cū ad eius vsum tot illos consentientes scopos necessarios scribit. Nam modicam quidē istam, tantum abest, ut excluderet, vt presentibus scopis illis prohibentibus, eam exercere audeat. Hęc verba sic sunt scripta initiò ferè huius capituli: Ob hęc igitur neq; in locis supra
modū

modum calidis aut frigidis sanguinem mittere audemus, sed si regio ipsa et tēporis status consentiunt, omnino abstinemus: cūm verò non cōsentiunt, euacuamus quidem, sed multò minus, q̄; si neutrum prohiberet. Duobus hīc prohibentibus scopis in vnum conspirantibus, omnino Sanguinis missionem denegat, vt si regio sit nimis calida, pariter et status cœli valde estuet. At vno tantūm cōcurrēte Sanguinis missione se vsum fuisse testatur, non ea quidem integra, sed minori quantitate quā si neutrum illorum vetaret. Quasi velit, integrè pro ratione plenitudinis euacuandū esse, nisi aliquis ex ijs scopis ab huiusmodi auxilio dehortetur. Tunc enim non integrè, modicè tamen eo vti licet. Millies ergo repetit Sanguinis missionis auxilium neutiq̄; continuis febribus conuenire, vbi aliquis illorum scoporum, quos ibi accidentia nominauit, eas consequuntur. Semper tamē Sanguinis missionem illam integram intelligit, quā ipse interim appellat integrā, interim subitam ac multam, interim simul et ex toto, interim ex toto tantūm. Græcas voces omitto, quę maiorem habent energiam. Quasi clarè velit, scopos illos pro-

De utilitate Venæ sectionis.

prohibere quidē Venę sectionem integrā, quā
utebātur antiqui, sed minimē parcā. De scopo
autē etatis, de quo hīc præcipuē disputatio est,
hoc ipso capite sic scriptū habet: His et etas an
numerāda est, veluti accidens quodam, quod
prohibēdi integram euacuationē vim habet.
Neq; enim pueri, nec seniores hanc sine noxa
tolerāt. Sed obijcies hīc, et si integrā in Pueris
interdicat, parcā tamen non videtur expressis
verbis admittere. Eadē ratio est etatis, et alio-
rū scoporū. Ut enim ob nimis calidā regionē,
aut cœli statū maximē estuantē, minūis se de-
trahere, dixit, quā plenitudo postulat: sic ob
puerilē etiā etatem fieri debere intelligit. Qua-
re etas, sicut et alij scopi, tollit omnino Sāgui-
nis missionem integrā, parcā tamen, atq; ite-
ratam minimē prohibet. Sed audi iam, quid
alibi, cōceptis etiam verbis, dicat: Proinde mi-
nūis detrahimus q̄; plenitudo cōmonet, quo
ad etates quidem attinet, in Pueris: quoad cor-
poris habitus, in candidis, et quibus mollis te-
neraq; est caro, quales Galli sunt: quoad tem-
pus, sub cane, similiter etiā in regionibus et cō-
stitutionibus. Hęc ille. Nunc quia vidisti cre-
des. Nono etiam libro Meth. med. prope finē
cōme-

*Lib. de sã
gui. miss.
cap. 14.*

In Variolis Puerorum.

S

cōmemorata etatis puerilis spontanea efflu-
xione, aut non esse euacuandos pueros, aut
parum collegit, sicut et ob tempus et regionē
calidā siccamq; fieri debere arbitratur. Ex qui-
bus palam fit omnibus, Galenum nostrum si
non integram et ex toto semel euacuantem,
parcam tamē atq; imperfectam Sanguinis mis-
sionem in Pueris comprobasse, atq; exercuis-
se, tum vel maximē in ijs qui morbo aliquo a-
cuto laborabant. Qua propter cum millies a-
pud eū, ceterosq; antiquos Græcos Pueris non
esse imperandam Sanguinis missionem legi-
mus, de illa integra loquutos fuisse credendū
est, quam nos hodie non à puerili etate solūm
relegamus, sed et ab etate florentibus exclu-
dimus. Sed proinde parcio rem illam, quam ex-
posuimus, neutiquam exclusisse visi sunt. Imo
eādem in Pueris ac senibus vsos fuisse, pro in-
dubitato habemus. Quòd si quis velit ad ma-
num habere Galeni loca, quibus parca atq; ite-
rata Sang. missione cum fuisse vsus apparet,
legat decimum caput lib. 4. de Sanitate tuen-
da prope finem. Tam et duodecimum lib. de
curādi ratione per Sanguinis missionē. Quin-
t et alia scio multa esse loca, quæ tamē hīc mihi

non

De vtilitate Venæ sectionis

Celsus.

lib. 2. cap

10.

non occurrunt. Huic etiam sententię Cornelius Celsus vetustissimus medicus, atq; Galeno antiquior apertè fauet, cum inquit: Antiqui primam & vltimã etatem à Sanguinis missione cauebant, similiter et grauidas. Sed vsus posterior ostendit alias potiores obseruationes custodiendas fore. Nō enim quę etas, aut quid in vtero generatur attendere conuenit, sed quę vires. Vnde si imbecillus iuuenis, et nō grauida mulier parum valet, malè sanguis emittitur. At firmus puer, robustus senex, et grauida mulier valens, tutò curantur. Hęc ille. Sed neq; ex Arabū familia desunt autores, licet omnes in mittēdo sanguine timidissimi sint, qui hanc sequantur opinionem. Siquidem Auicēna Arabum sine controuersia primus, Fen. 1. 4 ca. 20. Sic inquit: Cauere debes à minutione in etate quę est minor quatuordecim annis quãtum plus poteris, nisi in figura confusus fueris, et soliditate musculorum, venarum amplitudine, et earum repletionem, oculorū rubedine. Hos namq; ex adolescentibus et senibus phlebotomare debes. Adolescentes tamen secundum ordinem phlebotomandum, paulatim prouehere debes cum pauca minutione. Vbi

Auicēna

per

per adolescentes non eos intelligit, qui post
 pubertatem sequuntur, sed qui in Alhadate,
 idest: ætate adolendi sunt, quæ ab ipso ortu ad
 triginta ferè annos extenditur. Et diuiditur
 hæc apud ipsum Auicennam in ætatem Infan-
 tiæ, Pueritiæ, Altherarha, Agulamie quousq;
 barbescat, & Alfethian quousq; desinat cres-
 cere. Quare communis capitur apud illum
 vox adolescentes, quàm vulgò apud Græcos
 & Latinos. Exijs ergo adolescentibus, quo-
 rum multæ sunt differentiæ, Pueros quidem
 plenitudine laborantes phlebotomare admo-
 net cum pauca minutione. Qui locus ig-
 noratione illius vocis, adolescentes, non tan-
 tum autorem nostrum, sed & innumeros a-
 lios medicos cæcutire fecit. Rasis etiam vige-
 simo continentis, etsi sæpius affirmavit in æ-
 tate quæ est ante duodecimum annum nõ ef-
 se mittendum sanguinem, verùm paulò post
 mentem apperians, subdit: Sed si est virtuo-
 sus, et morbus exigit, extractio sanguinis fiat.
 Vnde secundum virtutem sequendum est in
 ea, non secundum ætatem. Et alibi addit: Pau-
 latim adolescentes secundum ordinem ad phle-
 botomiam prouehere debes. Postremò Auer-

*Lexic. A-
 d. 2. 1.
 cap. 3.*

*Ordines
 vel diffe-
 rentie a
 adolescen-
 tiæ apud
 Aui. mul-
 ta.*

Rasis.

*Rasis ve
 Auicen-
 na est in-
 telligēda.*

De utilitate Venæ sectionis

*Auerro
es.
colliget,
cap. 13.*

*Rabi Mo
yses, 2 -
pag. 9.*

roes non minus ceteris barbaris in vena secan-
da timidus, licet in calidissima habitaret re-
gione, iummis laudibus Zoaré extulit, quòd
trium annorum Puerū phlebotomavit. Sed
neq; testimonium omittam cuiusdam non in-
fime dignitatis Arabis, qui Rabi Moyses di-
citur. Is enim duodecima suorum Aphorif-
morum particula, ijs omnibus comprehen-
sis accidentibus, quæ nos superius ex Galeno
attulimus, primo libro ad Glauco. cap. 13. ad
finem Aphorismi parcam istam Sanguinis mi-
sionem comprobat ex Galeni mente, à quo
aphorismum illum, vt & plerofq; alios accepi-
fle restatur. Aphorismus sic habet: Status &
accidentia in quibus non est proximandus ad
phlebotomiam eger, etiam si signa sanguinis
demonstrentur, hæc sunt: Spasmus, angu-
stia fortis, dolor fortis, tempus caloris fortis,
tempus frigoris fortis, regio valdè calida, re-
gio valdè frigida & sicca nimis, corpus capitis
lenis, humidum & rarum, resolutionis faci-
lis, grossities in corpore dominans, macies in
corpore dominans, etas puerilis, etas senilis,
corpus timidum & infuetum phlebotomiæ,
corpus cuius os stomachi dolet. aut est debi-

le ex fastidio aut punctura malorum humo-
rum, & corpus diaria occupatum. Sed cum ^{i. dicitur}
egrotans est repletus repletionem multa in a- ^{riam.}
liquo predictorum statuum etiam si infuetus
sit phlebotomiæ, extrahas sibi modicum san-
guinis cum dubitatione & timore. Hęc ille.
Vbi licet inter prohibentes Sanguinis mis-
sionem scopos puerilem ætatem primò con-
numeravit, statim Galenum suum exponens,
non de hac modica illum esse intelligendum
scribit. Imò verò quocunq; illorum acciden-
tium, seu statuum vt ipse dicit presente, si ple-
nitudo magna sit, vtilem esse affirmat. Quod
tamen ipse addidit, cum timore faciendum,
non tollit eam. Et nos iã id intrepidè quotidie
facimus in Pueris cū prospero successu. Quod
sanè experimētū, rationibus & testimonijs o-
missis, vel sufficiens erat, vt ab incredibili isto
sanguinis timore, quo nō in Pueris solū, sed
& in iuuenibus ipsis quidā medici detinentur,
explorata tāti auxiliij vtilitate, longissimè dis-
cederent. Post hos accedat iam autoritas mul-
torum nostræ ætatis medicorum, qui eādē
opinionem asseruerunt. Quorum primus An- ^{Antonius}
tonius Musa Brasauolus, medicus Ferrariensis ^{Musa.}

De Utilitate Venæ sectionis

sis hanc habuit opinionem in com. lib. 4. scutorum Hippocratis, Sect. 10. vbi questionem ex professo agitans, sic eam his verbis definit: Vnde suspicatus sum Galenum in Pueris ante decimum quartum annum prohibere Venę sectionem pleniorē. At non prohibuisse triū vel quatuor vnciarum educationem, vbi adesset vehemens morbus, qui Venę sectionem expeteret simul cum virium robore. Eodem modo Valeriola Galenum exponit, Enarrationum lib. 5. vbi adductis etiam multis ex Galeno testimonijs, quibus Sanguinis missio in Pueris ante decimum quartum annum reprobat, ita inquit: Verum cum id ante eam ætatem prohibuit Galenus, vnum hoc tantum spectasse videtur, ne ab immodica vacuatione mollis Puerorum substantia dissiparetur. Solebant enim tum temporis medici, quam nunc copiosius sanguinem mittere, quam sanè copiosam vacuationem Pueri ferre non poterant. Ob id ego de ea sanè quę tum in vsu erat pleniorē vacuatione intellexisse Galenum iure optimo arbitror, cum Pueris ante decimum quartum annum secari venam prohibuit. Et Paulò post: At vero etsi pruden-

Valerio
la.
Enarr. 3.

tius factum ipse existimo, ut quoad fieri possit, à mittendo in Pueris sanguine abstinemus, tamē si & morbus grauis vrgeat, et Pueri paulò plenior habitus, benèq; temperata natura fuerit, terreri à Sanguinis missione minimè debemus, sed illam, si modo parca fiat, incunctatè obire, minimè veriti aut virium, aut tenerè substantiè dissolutionem. Sequuntur & alia multa pro cōfirmatione ipsius opinionis, quę latiùs quisque leget. Fernelius Ambianus ac si cum Musa et Valeriola quæstionem con-

Fernelius

tulisset, Galenum similiter interpretatur. lib. suę Therapeutice. 2. cap. 11, vbi sic ait: At Galenus neq; ante annū decimum quartū, neq; post septuagesimū ijs quas protuli causis adductus, venam pertundit. Quod profecto de pleniore illa veteribusq; consueta vacuatione audiendum: nā moderatā, quę tum viribus, tū plenitudini aut par aut inferior sit, vtriq; pro eo ipso quātulocunq; sunt præditi modo, facile ferent. Et Paulo post: Hoc & ipsi plerunq; experimur, sexto aut quinto ætatis anno tres sanguinis quatuorue vncias pleuritim, interioresq; inflamationes finiuisse. Spōte naturæ tū Pueris, tū infantibus lactentibus, sanguis

*Rationes
sic addit.*

De utilitate Venæ sectionis

interdū abundè prodit è naribus, nulla corpo-
ris aut viriū iactura. Suis viribus ijsq; validis
prædita est Puerorū ætas, cur igitur ad illarum
proportionē vacuare nō possumus, cū præfer-
tim eufarcus est Puer, plenè ac liberaliter edu-
catus, cui amplè venę benè cocto puroq; san-
guine tument? Ad extremū verò donemus vi-
riū robur lēdi, vtrum magis optādum fuerit,
vel vt Puer seruata plenitudine succiq; copia
intereat, vel vt ea imminuta, offensiq; quo-
dammodo viribus à morbo vindicetur? Secā-
dè autem venę necessitas in Pleuritide interio-
ribusq; inflāmationibus, quàm in cōtinuis fe-
bribus Puero maior existit. Quare sic tandem
concludit: Nulla igitur est ætas quæ non ali-
quem vacationis modum ferat. Eidem as-
sentitur sententiæ Christophorus à Vega Do-
ctor Complutensis lib. de Arte. med. Sect. 5.
cap. 2. vbi hæc verba habentur: Porrò quem-
admodum aut aer calidus, aut regio, aut ha-
bitus corporis rarus, quoniam facultatē dis-
soluunt, Sanguinem parciùs mittendum do-
cent: ita ætas pueritię, quoniam per eam innā-
ta quēdā euacuationis species adest, qua pars
causę digeritur in ambientem aërem, facultas

*Christo-
phorus à
Vega.*

quæ

quoq; interim dissoluitur, minoreni sanguinis quantitatem detrahendam esse docent, ut correpugnans, & ex accidenti repugnans. Idē comprobat Ferdinādus Mæna Doctor etiā insignis Cōplutensis, in cōm. libri de Sanguinis missione Galeni. cap. 6. vbi latissimè quæstionē disputat. Idē etiam cōfirmat Franciscus Vallesius Philippi Regis nostri medicus à cubiculo, & nostra ætate Medicinæ lux, lib. 7. cōtro. cap. 2. vbi dicit, quòd quæadmodū in æstate nō perpetuò abstinemus à Sanguinis missione: sic in ætate puerili. Et pleraq; alia addit circa scopos mittēdi sanguinem, quæ nostrā certissimè opinionē corroborant. Idē cōprobat Donatus Antonius ab Altomari, Italus nostræ ætatis sapiētissimus, lib. de Medēd. feb. par. 1. cap. 44. vbi ex professo eandē quæstionē pertractat, & ut nos decidit, sicut etiā Antonius Musa, & Ferdinādus Mæna, Fernelius, & Valeriola. Eiusdē sentētiæ fuit Ioannes Argēterius lib. de cōsultādi ratione. Vbi si venæ apparuerint, mittēdū esse sanguinē in Pueris docet, nihil de ætatis scopo sollicitus. Quin potius nō in acutis tantūm morbis hoc idē asserit Christophorus à Vega præcitato loco, sed & præuisio

Ferdinādus Mæna.

Franciscus Vallesius.

Donatus Antonius.

Argēterius.

De Utilitate Venæ sectionis

nis gratia extra morbos debere fieri, testatur. Ibi enī de Sanguinis missione in Pueris loquēs, sic ait: Præterea præuisionis gratia ad eoldem morbos verno tēpore secta vena valet, sicuti in doloribus et ictibus. Hac autē neglecta, nō paucos suffocari, quosdā mortuos febriū magnitudine fuisse vidimus. Sed quid moror? Placet iā tandē hanc cū Hippo. ipso veritatem suffulcire, qui lib. 4. acutorū Sect. 25. inquit: Sanguinem auferre, ex habitu & ætate plus aut minùs expendēs. Quæ verba clarè ostendunt, ætatē nō minùs quàm habitū quātitatē Sanguinis missionis præfinire, sed auxiliū nō prohibere. Non enī dubitat, quacūq; ætate sanguinē mitti posse, sed vult, aliā atq; aliā mensurā pro ratione ætatis extrahendā esse. In crescētibus & senibus minùs, in alijs autē plus. Quin imò nisi me Gal. autoritas deterreret, multò aliter locū illū Hipp. exponerē, 4. acutorum, Sect. 19. Quoniā per florētes ætate, non quidē eos, qui à decimo quarto anno excedunt, intelligerē, sed qui post tertiū annū vitā agunt. Quasi velit à Sanguinis missione arcēdos tātūm eos, qui prædictū ætatis tēpus, plus minùs ue nō dū attigerunt. Nam & significationi eius verbi

, id est, floreo, haudquaquam hæc repugnat interpretatio. Quid enim post tertium aut quartum annum florere etiam ætate Pueros dicere vetat? Imò verò cum iam ab infantia, primoq; illo ætatis principio excedunt, merito quidem florentes nominare possumus. In quam etiam expositionem Franciscum Valeriolam ductum esse video, cum in enarratione sua sic scribit: Si enim in acutis morbis Sanguinem mittere Hippocrates iubet, ubi æger ætate floret, et viribus abundat: cum isthæc ipsa pueris habitioribus insint, cur non si morbo acuto aliquo tenentur, vti Pleuritide, Angina, Peripneumonia, Ardente febre, Sanguinem parcè mittemus? Hactenus ex sententia Græcorum, Latinorum, Arabumq;, et decreto præstantiorum nostræ ætatis medicorum abundè probauimus, Pueris, saltem acuto morbo laborantibus, Sanguinis missionem conuenire, non quidem integram illam, atq; athroan, qua antiquissimi medici vsi sunt, sed parcam & modicam, qua nos vtimur, quamq; per partes iterando: redundantia deponitur.

His sic expositis, prodeat iam in medium

De utilitate Venæ sectionis

autor ille quisquis est, illius anonymę tractatiunculę, quę nuper inuulgata est, de Variolarũ ac Morbillorũ curatione. Hęc enim omnia firmissima mihi fore munimenta arbitror ad hoc certamen, quod cū eo nunc amico animoinire volumus. Querit ille primũ quę autorem sequuti sumus, cūm Pueris anno superiore in illa Variolarum, Morbillorumq; seuisfima Epidemia Sanguinem detrahare iussimus. Nos enim inter reos etiam sumus. Cuius verba hęc sunt: Pregunto a todos los que an mandado sangrar, si an hallado en quanto està escrito en Medicina algun autor que aya puesto en duda esto, siendo comun opinion como luego veremus, que en Viruelas se deuen jassar los muchachos, y no sangrarse, que cierto bastaua para confussion de lo hecho, y enmienda en lo por venir. Et alibi: Porque vean los que an sangrado a todos contra lo aduertido por los sabios en el arte, que autores son los que siguen para hazer lo. Primũ hęc consideret lector qua grauitate nobiscum agat hic autor? Qua seueritate nos reprehendat? Quasi medici omnes eius simus imperio subditi. Dispercam, nisi
mitius

mitiùs nos increpent sacri in suggestis concio-
 natores, Patresq; illi, quibus scelera in ipsum
 Deum comissa detegimus. Imperat ergo vt
 autores auxiliij huius proferamus: cum à nu-
 llo vnquam controuersum hucusq; sit, num
 in Puerorum Variolis Sanguinis missio con-
 ueniat? Imò verò communis sit medicorum
 omnium opinio, solis esse in his scarificatio-
 nibus vtendum, & Venę sectione nunquam.
 Sed illos iam audiat. Sequuti sumus non bar-
 barum illum Haliabatem, Machumetanis *Dicit au-*
 dogmatibus magnum, quam minimum ta- *tor, elgrā*
 men in Medicina, vel rudem atq; indigestum *Haliabas*
 Alfaharabium, quos ipse tanquam principes
 factionis suę sequutus est, neq; ex recentio-
 ribus Buyrum quēdam, Kufnerū, Austrum,
 Gatinarium, & alios quorum quidam in-
 cogniti sunt, quidam minoris autoritatis vi-
 dentur esse, quàm vt eorum testimonijs sta-
 re debeamus. Imò verò sequuti sumus mag-
 num illum Hippocratem, Galenum, Cor-
 nelium Celsum, Paulum: & ex familia A-
 rabum primos, Rasiū, Auicennam, A-
 uerroen: & ex recentioribus Antonium Mu-
 sam, medicū nostrę ætatis apud Ferrari. præ-
 stantis-

De Utilitate Venæ sectionis

stantissimum, Christophorum à Vega, Ferdinandum Mena, Franciscum Vallesium, primarios Complutensis Academiae professores, regiosq; medicos, Donatum Antonium ab Altomari, insignem virum, atq; in Galeno versatissimum, Argenterium, magno ingenij acuminis præditum Italum, Ferneliū & Valeriolam, deniq; omnes illos, qui Sanguinis missionem in Pueris, acuto saltem morbo laborantibus, asseruerunt. Nisi aliqui fortè ex ijs sint, qui suorum dogmatum obliti, nunc vnius opinionis, nunc alterius autores fiunt, palinodiamq; recantare minimè attendunt. Sed hos non moror, hoc mihi certū est, Medicinæ principes, Galenum, Paulum, ac Cornelium Celsum Pueris ante decimum quartum annū Venæ sectionem minimè interdixisse. Quid aliorum comprobatione ad hanc rem opus est? Hos sequuti sumus, si errauimus, horum culpa errauimus, qui adeò clarè nos docuerunt, debere Pueris per morbos Sanguinem mitti, si non plenè: modicè tamen, vt ætatis ratio postulat. Subridebit iam scio opusculi autor, quod credam definitum iam esse huiusmodi dubium sub illa communi quæstione, quæ de
secunda

secunda vena in Pueris ante decimum quartum annum multò iam ante tempore agitata est. Nam cum ipse hác primùm tenuiter iudicio meo excuteret, nec sine insulsis, ac deprauatis autorum quos citat expositionibus, sic inquit: Todo lo dicho es hablando en otras enfermedades grandes, en que los hombres doctos y de buena estimacion pefan la necesidad del remedio, con las cosas que lo estoruan. Et alibi: Y pues somos los primeros que en Medicina mouemos esta questiõ, veamos dende que los hombres escriuieron cura de Viruelas hasta oy, qual de estos dos remedios vsaron cõ muchachos? Priori dictione ait, que de mittédo sanguine in Pueris, cõ muni proposito questione, definiuit, intelligenda esse in magnis alijs egritudinibus, & non in Variolis. Clarè quidem innuens, longè aliud esse querere, num Pueris acuto morbo laborantibus Sanguinis missio cõueniat: quàm si quærat, an eisdem, cù Variolis ipsi afficiuntur, Sanguinis missio eadem cõueniens sit? Quid multis? Dictione altera nouã questionem medicam primùm omnium se agitare dicit. Postremũ quidem hoc noua quædam indagare cupientis homi-

De utilitate Venæ sectionis

hominis est, parumq; ingenijs antiquiorum
cōfidentis: primum verò planè est falsissimū,
atq; in medicina absurdum. Dubitatio enim
hæc communi illa quæstione de mittēdo san-
guine in Pueris deciditur. Neq; hîc planè est
nova aliqua quæstio. Perinde enim est, ac si
queras, an homo sit mortalis, cū antea quæsi-
tum sit, An animal sit mortale? Quòd si defi-
nimus, omne animal esse mortale, hominem
etiã mortalem esse definitum manet. Quod
enim communius est, particulare sub se posi-
tum necessariò comprehendet. Igitur si com-
muni illa quæstione definitum est, ex Galeni
sententia modicè, & pro ratione ætatis mitti
Pueris sanguinem debere, saltem acuto mor-
bo laborantibus, querimus & nos ab eo, quid
quominus idè fiat in Variolis, illi obstat? Nū
Variolarū affectio morbus nō est, & verè acu-
tus, scilicet acuta febris ac perniciosa, quæ &
causam habet, scilicet virulentam sanguinis
redundantiam, vnde fortè Hispanica vox in-
dita, & symptoma graue, quod est in exeu-
te mutato positum, nempe cutis illā efflores-
centiã, cur non est pueris sanguis mittendus,
si ex Gal. placito & aliorū, vt iã satis probatū
est, mo

est, modicè illis secare venam per acutos morbos expedit? Quæ dispar ratio est? Hic febris acuta & vehemens morbus ipse est: causa eius virulenti, effervescentisq; sanguinis redundantia. Iam cum febris simplex affectus est, unicam & simplicem indicationem habet, nempe illam quæ à morbo sumitur, quæ quidem contrarietate per frigida tantum prescribit. Cum verò non simplex, sed adhuc à causa pendens, non illam tantum quæ à febre, sed & eam, quæ à causa sumitur, indicationem habet, euacuationem postulans. Tunc enim curatio, ut in Meth. med. Galenus docet, non simplex est, sed Prophylactica habet admistam. Quæ quidem nihil aliud est, quam euacuatio cause morbum creantis, per Sanguinis missionem quidem, si plethora sit, per expurgationem verò si infestet cacochymia, aut per utrumq; si plethora cacochymie coniungatur, Sanguinis missione antecedente. Hanc curationis methodum in omnibus febribus à causa pendentibus Gal. tradidit, quæ ratio sit, non video, quòd in febre hac, qua cutis exanthematibus efflorescit in Pueris nunc præuerti debeat, si modò iam illud admittat, quod proba

De Utilitate Venæ sectionis

probauimus, Fueris scilicet morbo saltē acuto laborantibus si non integrā, parcam tamen ac moderatam Venę sectionem cōuenire. An putatis, efflorescētias illas ipsum esse morbū? Errat planē, si hoc credit, tātūm enim habent rationem symptomatis, sicut in pestilente febre superuenientes macule. Sed interim morbi proprijs nominibus carentes, symptomatū appellationes vsurpant, vt clarē quidem Galenus docet .2. Methodi. cap. 2. vbi de diuersitate nominum, quæ autores egritudinibus imposuerunt, agens: Subinde, inquit, à læsa particula sunt indita, vt Pleuritis, Peripneumonia, Ischias, Podagra. Subinde ab ipso symptoma te, vt Tenesmus, Spasmus, Tremor, Paralysis, Dyspnœa. Quid ergo timetis in hac affectio- ne huiusmodi auxilium, cum febris à sangui- nis redundantia pendens ipse morbus sit, & non exanthemata? Dicat præterea, cur post fe- briū tractationem, de curādis Variolis sermo- nē instituunt autores? Est ne alia causa, quàm quòd de illis tractatio ad febres etiam perti- neat, quod etiam censendum est cūm de mor- bo particulari agunt? Sed veniamus iā ad fun- damenta quibus noster autor innitens, illi ad- hærere

*Autoris
fūdamē-
ta.*

herere opinioni voluit. Ob eam causam huiusmodi venę sectionis auxilium in Puerorū Variolis neutiquam conuenire astruit, quoniam in principio, hoc est, antequam appareant, naturam, cuius semper ductum medicus sequi debet, contrario modo operando impedit. Siquidem quod tunc ea ad cutem trudere conatur, Sanguinis missio reuocat. In alio verò tēpore, hoc est, cū apparere incipiunt, præter hoc quòd motum illum naturę impedit, morbificam causam, quam cutis iam excipit, ad interiora retrudit. Vnde is veluti plebē crudelitatis nostrę atq; inscitie admonens, sic ait: Guarden se de sangrarse en este mal, porque boluerã à meter en las venas lo que ellas van expeliendo al cuero. De lo qual se seguirã a buen librar, salirle al muchacho muchas mas Viruelas, o no poder la naturaleza sufrir la contradicción q̄ el medico haze, y dar cō el en la sepultura. Quapropter sic ipse quęstionē decernit. In principio, hoc est, ante eruptionem, ne huiusmodi impedimentum naturę moliamur, haudquaquam est sanguis mittendus, sed scarificationibus dumtaxat vti expedit. Vnde sic ipse ait: Hasta aqui emos proua

C do que

De vtilitate Venæ sectionis

dò que la manera de sacar sangre al Muchacho, q̄ le an de salir Viruelas, deue ser jassãdo le, y no por sangria. Ceterũ in alio tempore, hoc est, post eruptionẽ, ob dictas causas non sic omnino iudicat, sed Icarificationes Sanguinis missioni quàm maximè p̄fert. Admittit ergo hanc, sed illas & vtilitate, & securitate illi anteponit. Quare sic inquit: Y assi por esto, como porque imitemos a naturaleza, y a seguremos las partes interiores, y que no buelua a meterse adentro, lo que vna vez salio fuera delas venas mayores, es sin cõparaciõ el remedio dela jassa en el Muchacho en el caso q̄ tratamos de mayor vtilidad cõ mayor seguridad q̄ la Sãgria. Itaq; ante eruptionem, nequaquã Pueris Sanguinẽ mitti vult, post illã verò, etsi Venæ sectio conueniens esse possit, Icarificationibus tamẽ, vt præcellentiori auxilio vti imperat. Sed ante quàm de veritate, ac reuocatione eiusmodi in nos prolata sententiã differamus, ad fundamẽta iterũ opinionis sue nos cõuertamus. Nec possum illi primũ nō grauitè succedere, quod de ijs, cũ ea quidẽ ad eius dogma suadendũ adeo essent necessaria, nihil disputauerit, neq; penitus verbũ protu-

lerit. Imò verò illa tãquã Medicinẽ inuẽtor, ve-
luti quẽdã plusq̃; demõstrata principia, certif-
sima, atq; euidẽtia nobis subiecerit, vel eò solũ
quòd à se fuissent prolata. Querimus ergo sic:
An in curatione Variolarũ Sãguinis missio ad
interiora reuocet, ductũq; naturæ impediatur?

A Nsã dedit huic quæstioni Auicenna, quo-
niã dixit capi. superius citato: Sed quãdo
egrediuntur Variolæ, non oportet tunc vt ad-
ministretur Phlebotomia. Querentes igitur
expositores eius causam præcepti huius, in hu-
iusmodi ad interna reuocationẽ inciderunt.

Inter quos primus omnium Iacobus à Parti-
bus super hunc Auicennẽ locum sic inquit:
Phlebotomia in Variolis non est administran-
da, quãdo ipsẽ prodeunt ab interioribus ad ex-
teriora, & iã apparere foras incipiunt. Quia re-
traheret corruptum sanguinem ad interiora,
quem natura rectè & decenter operans, extrã
pellit. Niccolus Florentinus tractatu de febr-
ibus, agens de Variolis, sic inquit: Phleboto-
mia est mala, cùm apparent Variolę, propte-
rea quòd conuertit & repellit, scilicet ad inte-
riora illud quod procedit, scilicet ad exteriora,
& sic operatur ad oppositũ motus nature.

*Iacobus
à Parti-
bus.*

Niccolus.

De Utilitate Venæ sectionis

Philonius per inconuenientia loca. Valefcus de Taran-
ta, alio nomine Philonius dictus, inquit: Prop-
Mattheus terea quòd Phlebotomia retrahat illud quod
a Gradi. exteriùs expellitur ad intra, ideo post tres dies
incoëptionis dimittenda. Mattheus à Gradi in-
Gordonijs quit: Cùm igitur apparent, nullo modo phle-
botometur, nec cucurbitulæ applicentur, nã
phlebotomia traheret ad intra. Idem Gordo-
nius, & innumeri alij huius Barbarorum ordi-
nis, quos longum eſſet recensere. Sed credo
omnes primum ſequuti ſunt aſſertorem, non
aliter quàm magnus quidam ouium grex, qui
primam ſequitur, cui appenſum eſt tintina-
bulum. Ceterum noſtris temporibus, quibus
doctrina Arabum vnà cū enarratoribus eius
exploſſa eſt, Græcorum autem veluti ab orco,
non ſine magno humani generis beneficio eſt
reuocata, opinio hæc cū innumeris alijs, quas
Barbari illi homines excogitarunt, per ſapien-
tiſſimos noſtræ ætatis medicos confutata eſt.
Valleſius Illã refellit in primis Franciſcus Valleſius, qui
cõmentario ſecundę aph. Sect. 15. incredibi-
li ingenij acumine ſic ſcribit: Errât quoq; vul-
gares medici, qui cùm exanthemata cœperunt
erumpere, à miſſione Sanguinis ſuadent abſ-
tinere,

tinere, etsi excrementa multitudinē aut cacochymiā indicent. Quasi verò semper excernatur decretoriè, aut quasi decretoriè & perfectè. Quòd si cum cœperunt apparere exanthemata, nō euacuant, ne motū impediāt, quem cœpit natura, cur euacuabant paulò prius, & si exanthemata velle erumpere, multis signis cognouissent? Quasi verò minùs cauendū sit, ne impediamus motum, quem natura parat, quàm quē iā est exorsa? Itaq; omissis horum perditissimis sententijs, agendū est vt Hipocrates hoc loco suadet. Hæc ille. Quē locum pro se adducit noster autor, nescio qua adhibita inintelligibili expositione, cum manifestè ingeniosus vir istud suum dogma breui quidem sermone reijciat, rationemq; eius, à Barbaris prius excogitatā irrideat. Nec minùs illā curā di rationē refutet eorū, qui ante eruptionem sanguinē mittebant intrepidè, post eruptionē verò reformidabant, cū si vera esset illorū ratio, ante, & post eruptionē huiusmodi auxilio minimè vtendum esset. Siquidē vtroq; tēpore contrarius ille motus, si sic esset, motū ipsius nature ex æquo impediret. Sed hic auctores omnes, etsi sibi clarè aduersentur, in suā

De Utilitate Venæ sectionis

opinionē trahere conatur, adeò illi fortissimè adhefit. Addidit verò leuem quandā cōmendatiunculā, qua minimè egebat magnus ille vir, fortè vt blādè suā illā ferret expositionē. Sed quanquam hæc solūm tāti viri autoritas ad reprobationem huius dogmatis sufficiens erat, alios tamen afferam autores, quò hæc in posterum tam deprauatā opinio penitus sepulta iaceat. Ferdinandus Mena eandem refellit lib. de Med. febribus, cap. 53. vbi multis enumeratis exanthematum generibus, quæ in febribus superuenire solent, vt pote carnis extuberationibus, Variolis & Morbillis, vbi-
Mena. bicibus Hispanicè rōchas, pulticularibus maculis, sudaminibus Hispanicè sarpollido, vesicis scabiosisq; pustulis, nihil hunc nature cōtrarium motum veritus, vel à cute ad interiores partes retrocessum formidans, pro curatione febris, cuius hæc symptomata sunt, Sanguinis missionem imperat. Quin imò commune quoddam tradit præceptum, inquiens: Non prohibet Sanguinis missionem, aut aliā quamuis vacuationē exitus pustularū, quādo in corpore adest copia. Cutem præterea per quam constat excretionem suam cœpisse iu-
uandam

uandam ait, euacuato ante corpore, aut Sanguinis missione, aut purgatione mitiori. Donatus Antonius ab Altomari de febribus pestilentibus cū efflorescentijs agens, lib. de Med. febribus cap. 9. eandem reijcit opinionem, Neapolitanosq; medicos reprehendit, quòd ob eorum imperitiam, putantes à Venę sectione naturę motum impediri, eam in ijs febribus omnino prohibent. Et propterea, inquit, egros hi veluti gladio quodã ingulant. Et paulò post addit: Nec propterea natura impeditur, sed citiùs ac promptiùs aggressam iam crisin perficiet à multa humorum copia exonerata, ob quam priùs grauata, inceptam crisin perficere non poterat. Quę licet de pulticulari morbo dicta sint, nihil refert, siquidem in omnibus cutis efflorescentijs hæc omnino militat ratio. Alfonsus item Lupeius Cureleanus qui librum de Arte curatiua apprime

*Donatus.**Lupeius.*

De utilitate Venæ sectionis.

Mercat?

quando scilicet extruduntur segniter, & non pro multitudinis ratione. Quoniam si multa est plenitudo, non timor est, quòd venę internę humores ad cutem transmissos reuocabunt. Lodouicus Mercatus, primarius in Vallesoletana Academia Medicinę professor, lib. de malignarum febrium curatione, de huiusmodi retrocessu non minùs latè, quàm acutè disputauit. Siquidè pulchras in cõtrariũ rationes excogitauit, & tacitis contrariorum obiectionibus responsiones inuenit. Verba eius in medium afferam, quò res certior, ac dilucidior fiat. Iuxta primã dubitationè, inquit, non desunt qui refractorio & peruicaci animo nitantur defendere, maculis apparētibus, non licere ampliùs sanguinè detrahere, vena scissa, etiam si plenitudo subsit, ne retrocessus fiat materię illius venenosę ad interna viscera et cor, credētes semper quò natura vergit eò esse ducendum. Sed proposita opinione, sic eam refellit: Tantum abest vt retrocessus fiat macularum, vena scissa, quod nullo auxilio promptiùs neq; securiùs possent plures ad cutem trahi, quàm deposita, quę naturam grauatur, plenitudine. Nam deinceps, vt apud Galenum

lenū fertur , potentior euadit supra residuum. Ratio in promptu est: Nā si huiusmodi expulsio naturæ est actio, quò quantitas fuerit minor, & natura robustior, eò feliciter excernet. Quò fit, vt id quod irritata præ copia non va- luit pellere, deonerata promptissimè excer- nat. Retrocessus nāq; tantum fiet, interioribus partibus humore cōueniente destitutis, & de- pauperatis. Sed plenitudine deposita, adhuc sufficiens quantitas supererit, ita vt vasa neq; appetitu, neq; indigētia quod semel tāquam inutile transmisserunt, ampliùs trahere conē- tur. Præterquam quòd plus mali efficiet pleni- tudo existens quàm retrocessus macularum, nulla existente in corpore plenitudine. Ratio in promptu est: Quia maior venenositas sub- ijcietur, plenitudine existente, quàm ea erit, quæ cum maculis retrocedet. Cōcludit tādē institutum vir ille doctus tribus propositis va- lidissimis rationibus, quibus manifestè pro- bat, apparentibus maculis, si plenitudo sub- sit, sanguinem esse mittendū, quas apud eum legere quisq; poterit. Sed ne adhuc proteruiēs dicas, de maculis hæc quæ in maligna febre ap- parent, esse tantum dicta, cum clarè etiam Va-

De utilitate Venæ sectionis

riolis & morbillis, ceterisque efflorescentijs ac
cōmodari queant, imò verò par in omnibus
ratio sit: audi iam quid ipse autor de huiusmo-
di in eisdem Variolis retrocessu dicat, lib. quē
inscripsit, de Indicatione præsidiorum, cap.
4. In cutaneis quidem affectibus, plures medi-
ci pertimescunt, ipsis iam apparentibus ex ve-
nis Sanguinem mittere, veluti in Variolis, sca-
bie, & maculis, quas in febribus malignis His-
pani Tabardillo appellant. Existimantes à
membro illo ignobiliori ad principalia tra-
hi humores sanguine misso ex venis. Fit
itaq; ut solùm scarificationibus utantur, non
sine magno laborantium dispendio. In qua
quidem re expendere oportet, quòd si adhuc
apparentibus maculis venę fuerint humore
Hæc nota noxio resectę, eas præstat aperire, & per latas
vias subitò humorem educere, ac protinus
plenitudinem deponere, antequam natura
per occultas vias sese frustra exonerare ten-
tet, gravissimis symptomatis concitatis, ac im-
prospero morbi successu. Hęc ille. Arcula-
Arcula-
nus. nus super Auicennam capite de Variolis, sic
inquit: Nec propter hanc phlebotomiam,
timendum est materiam conuerti interius,
& crisi

& crisin impediri; imò potius virtus alienia-
 ta, erit potentior ad expellendum residuum.
 Quamplurimos alios recentes autores in hu-
 iusmodi Barbarorum opinionem adduce-
 re possem, nisi nostram in infinitum itu-
 ram enarrationem pertimescerem. Sed præ-
 stantiores adduxisse, satis sit. Nec scripto-
 res solum huic refragantur opinioni, sed ut
 Lupeius ait, maior pars medicorum, qui me- *Maior*
 dicinam factitant, religiosum habent, exan- *pars me-*
 thematibus apparentibus sanguinem mitte- *dicorū au-*
 re. Ceterum omisis iam recentiorum te- *toris opi-*
 stimonijs, horum etiam dogma apertissi- *nionem*
 mē Galenus reprobat sexto Epidemion, com *dammat.*
 mentario: 30. ubi nihil ob retrocessionem
 istam Sanguinis missionem remoratur, suc-
 cis ad cutem vergentibus, atq; adeò pustu-
 las excitantibus. Galeni verba hæc sunt:
 Tantum illud nouisse satis sit, succos ad
 cutem vergentes per eam esse euacuandos.
 Nam iterum ad interna corporis reuulsio ip-
 sis valdè longinqua est, ut per ventrem aut
 vomitum euacuentur. Sed forsam me di-
 cere putabis nunquam purgatione per ven-
 trem in talibus vtendum esse. Ego verò
 non id

De Vtilitate Venæ sectionis

non id dico. Nam in libris de Arte curatiua in quibus corporibus permulta humoris copia est, ijs vtilis esse purgationes didicisti. Priusquam enim redundantem materiam aut Venæ sectione, aut purgatione quis eduxerit, si calidis fomentis vtens, ipsam dissoluere conetur, plus attrahet, quam per cutem euacuabit. Quibus verbis in Pustularum eruptionibus, redundantia humorum existente, vt planè nos intelligimus, non tantum vtilem, sed & omnino necessariam Venæ sectionem asserit. Nec reformidat humoris illam ad interna retrocessionem, quod ea quidem per huiusmodi Venæ sectionis auxilium nunquam fiat. Et in commentario Aphorismi 15. secundæ sectionis idem Galenus in tuberculis quæ in corpore nascuntur, vbi morbosa fuerit dispositio, infestaue-ritq; cacochymia, expurgatione vtendum esse ait, nec nutriendum solum. Quod ne utiquam sic assereret, si in magna prauorum succorum redundantia retrocessum humoris ad interiora fieri, pro certo haberet, aut si fit, admodum perniciosum illum putaret. Est autem quantum ad retractionem attinet, expur-

expurgationis, Sanguinis missionisq; eadem ratio. Sed obijcient nobis contrarię opinionis assertores quendã Galeni locum lib. 4. de Sanitate tuenda cap. 10. vbi de phlegmonosa lassitudine loquens, ad finem capitis sic inquit: Quoniam igitur in hac, quę veluti phlegmone fatigat lassitudine, vis calidi sanguinis congesta in corporis mole est, venę autem sectio succos è vasis emittit, vtile est, post priorem detractionem tantisper intermittere, dum aliquid eorum, qui in corpore sunt humores, remigret ad venas. Hęc Gal. Sed dicimus: minimè nos inficiari, sanguinem, qui per corpus diffusus est extra venas ad cutem etiam vsq; , ipsis iam vacuis atq; exinanitis Sanguinis missione, iterum posse in easdem recurrere, illis quidem exugentibus, atq; attrahētibus succos sibi deficientes: negamus tamè in casu nostro id fieri. Quoniam existente plenitudine, in qua semper auxilium hoc conuenire asserimus, & non aliter, licet Sanguinis missione redundantia deponatur, adhuc tamen reliqua erit sufficiens quantitas, ita vt vasa neq; appetitu, neq; indigentia iterum trahere attentēt, quod tanquam noxium atq; inutile semel expulle

De vtilitate Venæ sectionis

pulerunt. Quod Lupeius & Lodouicus Mercatus pulchrè quidè annotarunt . vel dicèdū: Ob incōparabilè illius euacuationis vtilitatē retractionē illā , incertā tamen , ferendā esse. Illa enim meliùs trāspirat corpus , putredinis causa intercipitur , leuatur natura , & quicquid vitij reliquū est , celerius in superficiem corporis repurgatur. Aliòquin periculum est, ne ex magna putredine ardentissima febris sequatur, & natura oppressa multitudine , nihil ampliùs in superficiem deponat. Imò verò tūc per imbecillitatē nature, quę nimium oppressa est, potiùs decidet, recurretq; intrò, quod ea primò ad cutē protrudere est aggressa. Paulū Aeginetā etiā obtrudēt, qui lib. 4 . de Elephanto. cap. 1 . eādē retrocessionē asserere videtur, cum inquit: Ceterum in his qui à malo victi sunt, neq; vena secetur, neq; veratrum detur. Neq; enim trāslatio à cute ad profunda cōtingit, neq; iminutio materię ex his ampliùs est. Quo sermone manifestè retrocessio ista cōprobatur . Siquidè in inueterata Elephan. Sanguinis missionem eo reprobatur, quoniā nec imminuitur materia, nec trāferri ad profundū potest. Ergo si antiqua nō sit, sed in principio, cōueniet

ueniet

ueniet quidē, vt ipse autor attestatur, quia materia tūc è contrario imminui poterit ad profundū vergens. Sed huic Pauli testimonio responsio eadē vt superius accōmodāda erit, scilicet quòd in plethorico Pucro, vel etate florēte Variolis laborāte nō fiet per Sāguinis missionē retrocessio illa. Aut si fiat, ob incredibiles illius euacuationis utilitates de retrocessione incōmodo nihil curandū. Sed iā huiusmodi cōtrouersia, tribus statutis cōclusionibus comprehendamus. Prima est: Ante eruptionē Variolarū, & post illam, in Pueris, & quacunq; alia etate nunquā Sanguinis missio nature motum ad exteriora impedit. Secunda: Post eruptionem Variolarum cūm redundantia adest, nō intrò recurrit per ipsam Sāguinis missionē quod semel ad cutē protrudere cœpit natura. Tertia: Si quicquam fortē facta Sāguinis missione retrahitur, ob quamplurimas illius euacuationis utilitates, adhuc illa est vtēdū.

EX quibus omnibus iam patere arbitror, quātum à veritate difcedat autor in ijs que contra nos superius protulit, cūm dixit: Ante eruptionem Variolarum minimè est vtēdū Sanguinis missionē, sed scarificationibus dum.

De Utilitate Venæ sectionis

dumtaxat. Hoc enim pronunciauit falsissimo illi fundamento innitens, quod erat, venę sectionis auxilio nature motum impediri. Quo sanè tātum abest, vt impediatur, vt eo potius ad illum iuuetur. Siquidem deonerata, incœptum opus potentiùs perficiet. Illud præterea corruit, quod deinde dixit: Post Variolarum eruptionem, scarificationem quidem venę sectioni quàm maximè præferendam esse, tum quòd illa utilior sit, tū quòd securior. Hoc enim nō vni tātum, sed duobus falsis innititur fundamentis. Putat enim per venę sectionem illam, & nature motum impediri, & eius ad interna retractionem fieri quod iam ad cutē proiectum est. Vtrumq; tamen falsum esse iā probauimus. Sed quęrimus ab eo, cur ante eruptionem, cum vnum tantum inueniret incōmodum, venę sectionem omnino interdixit, post eruptionem verò cum duplex sit, vt ipse credit, non omnino illam repudiauit, sed tantum illi scarificationem anteposuit? Si post eruptionem duo emergunt incōmoda, potius tunc erat omnino interdicens quam ante illam? Hoc neq; Apollo intelliget. Quod ad securitatem verò attinet, multò aliter doctiores decernunt,

decernunt. Neq; enim ita iudicat Lodouicus Mercatus, imò verò dicit, per latas vias subito esse humorem educendum, antequàm natura per occultas vias, lethalibus symptomatis concitatis, sese frustrà exonerare tentet.

Quare inquit: Qui solùm ijs scarificationibus vtuntur, in magnum vitę dispendium egrotantes perducunt. Hoc ipsum docet Argenteus in commé. 3. Artis med. Galeni, à quo hæc accepit Mercatus. Etenim qui in periculosis ex redundantia affectibus Venę sectionē effugerit, vel mortis quidem, vel periculi, vel longioris egritudinis causa erit. Sed adhuc hominem sic oppugno: Si ratione illius impediementi, vel retrocessionis, Pueris Venę sectio non conuenit, supposita plenitudine, nec etate florentibus etiam conueniet. Par enim ratio in omnibus erit. Quod prorsus ridiculum est, & contra omnes medicos. Quę quidem ratio, etsi breuissima sit, tanti est apud me pōderis, vt vel ea solùm autorē nostrū certissimè cōuinci credā. Nā qua ipse queat via ab ea se eximere, penitus ignoro. Nisi fortè quod colligimus concedere audeat, neq; id etiā absurdū putet. Sed rursus sic oppugno: Si illa incōmo-

Ratio effi-
ficax.

D da su

De Utilitate Venæ sectionis

da sufficerēt, quo minùs sanguinè in casu pròposito detraheremus, in lepra, scabie, anthrace, pestilētibusq; maculis nec detrahēdus etiā esset. Quod sanè stultum est, & contra quàm scribunt autores omnes. Est autem anthracis, pestilentiumq; macularū humor malignior ac perniciosior quàm Papularū ac Morbillorū. Quare in his erat magis retrocessus ille pertimescendus. Quòd si dicas: vbi aliquis illorū affectuum adest, etate florentibus & nō Pueris Sanguinis missio conueniet. Tunc quæro, aut hoc est ratione ætatis, aut ipsius retrocessionis: Ratione etatis, falsum est, quoniā Pueris sanguinè parcè mitti posse, plenissimè probauimus. Ratione verò retrocessionis, minùs verum, hac enim de causa nec etate florētibus cōueniret. Par enim ratio in vtrisque profectò est. His præterea fundamentis insidens, primum omnium nouam quæstionem se promouisse existimat, quòd in alijs acutis morbis quibus Venæ sectio Pueris conceditur, non ea quidem concurrunt incommoda, quæ in Variolis. In his enim Sanguinis missionis auxilio tum naturæ motus impeditur, tum fit eorū quæ prodierūt extra, ad interna retrocessio.

Quare

Quare iustum erat, ut maiores nostri hanc tam difficultatem non omitterent, cum in Variolis longè alia sit ratio, quàm in ceteris quibuscunq; affectibus. Pulchra quidem persuasio. Seruata sibi erat hucusq; quæstio hæc, quò ipse primus eam tangeret. Adeo vetus rancidaq; est, ut præ rugis nullus iam sit, qui suos in eam velit oculos conijcere. Sed nunc retrocessione illa atq; naturæ impedimento veluti fucata fefellit, nouaq; esse apparuit. Quæstio iam olim agitata est à medicis sapientissimis: An in curatione exanthematum Puerorum, scabiei ac morbi Galici, bubonum, & erysipelatis Phlebotomia aut purgatio conueniat? Quam legimus multis ab hinc annis in epistolis Ioannis Langij Lembergij medici doctissimi. Fuit quidem dubitatione digna quæstio hæc, quoniam huiusmodi ægri-tudines non semper euacuatione indigent, cum interdum scilicet valida natura totum humorem ab internis partibus integrè ad cutem protrudit. Quæ enim, dixit Hippocrates, iudicantur, & iudicata sunt integrè, neq; mouere neque nouare aliquid siue medicamentis siue aliter irritando, sed

De utilitate Venæ sectionis.

finere oportet . Nemo tamen dubitavit unquam : An Pueri exanthematibus ipsis laborantes Phlebotomia aut scarificationibus curari debeant ? Definitum enim est non à medicis recētoribus solum, sed & ab antiquis Græcis, Latinis, atq; Arabibus uti nos in Pueris debere Sanguinis missione parca, cū affectibus ij ex redūdantia sanguinis laborent, vel scarificationibus etiam in infantibus & parvulis, quorū venę scissioni ob tenuitatem ineptę sunt, nisi fortē aliqua crisis cōtingat, qua penitus liberi à morbo euadant . Quapropter impedimētis illis, de medio sublatis, nullus hīc nouis quęstionibus relictus est locus .

Examinātur auctores, quos adducit opusculi autor.

Rasis.

SEd de illis autoribus iam agamus, quos ipse in confirmationē suę opinionis adducit, à Rase ut ipse vult initium sumentes. Hunc fautorem sui inuenti esse dicit, cuius verba hęc sunt : Y començando por Rasis de quien tomò Auicena la cura de las Viruelas, el dixo que esta enfermedad por la mayor parte era en mancebos y Muchachos, y así q̄ conuenia sacar sangre por sangria o por jassa: dando claramente a entender, que el vn remedio conuiene a los vnos, y el otro a los otros.

Sed hic

Sed hic nec contextum Razis fideliter affert, nec eius expositio vera est. Razis litera sic habet: Quando febris acuta latensq; Pueros, quos ut plurimum infestat, iuuenesue inuadere cœperit, & vehemens dorsi ac capitis dolor ac grauitas ingruit, difficultasq; spiritus, narium, & aurium pruritus, terrores per somnum, oculorum rubedo, punctiones vniuersi corporis & pandiculationes impetunt, tunc vel Papulas, vel defedationes, quas Morbillos & Variolas iam omnes nuncupant, breuissimè superuenire certum est. Proinde si priùs quàm erumpant, incidet in aliquem ita affectum medicus, sanguinem illico, si nihil obstat, vel per venam apertam, vel per cucurbitulam cū scarificatione agglutinatam detrahat. Quæ quidem verba non id sonant, quod autor sua lingua scribit, nec ita adaptatur, ut ipse proponit. Quoniam Pueri adolescētesq;, quibus hos affectus ut plurimū aduenire ait, non ibi vnà cum phlebotomia & scarificatione collocantur, sic ut clarè sequatur, quod perperam subinfert, hanc tantūm Pueris, illā verò adolescentibus conuenire. Imò verò primum illud, quòd Pueris & adolescentibus ad

D 3 ueniant,

De utilitate Venæ sectionis.

ueniāt, initiò statim capitis dicitur, alterū verò quòd Phlebotomia & scarificatio cōueniat, lōgè iam à principio, atq; alio interposito periodo, nullaq; facta huiusmodi auxiliorū certa distributione. Quare totū illud quod ex Raze Hispanicè trāsferit, falsum est, textusq; eius omnino inuersus, atq; immutatus adducitur. Sed neq; si sic scriberetur, vera proinde esset eius interpretatio, cum inquit: Dádo claraméte a entéder, q̄ el vn remedio cōuiene a los vnos y el otro a los otros. Vnde hoc ita clarè colligi posset? Aut verba Razis sic disposita, eū necessariò intellectū inferrét? vtcunq; adaptetur, (nec enim nos decipiet,) tātūm vult, auxilia hęc duo Pueris et adolefcētibus cōuenire, sed his quidē Phlebotomiā, quòd ætate florentes sint, illis verò nō tātūm hęc, sed & scarificationē etiā. Nā ad duos annos, vel paulò post utilis quidē scarificatio erit, inde verò ad decimū quartū vsq;, Phlebotomia. Hęc enim, vt ex antedictis cōstat, autor hic in Pueris clarissimè admittit. Quare Protosilaus iste suus nō sic apertè fauet eius opinioni. Adde his, quòd & Diuisionū lib. 1. cap. 159. nulla facta scarificationū mētionē, Phlebotomiā solūm imperat

in Va-

in Variolis, cum inquit: Et cura variolarum, cum incipiunt signa, est Phlebotomia. Nec nos expositione huius loci, quam insinuat, excipimus, sed omnino reprobamus. Neque enim est ad mentem auctoris, sed ad libitum conficta.

A Vicena Fen. 1 4. post februm tractationem, *Auicena.*
 & si non minus Raze sciebat, Pueris adolescentibusque huiusmodi affectum aduenire, nulla tamen facta scarificationum mentione, Phlebotomiam conuenire asserit. Oportet, inquit, in Variolis ut incipiatur, & extrahatur sanguis sufficienter, cum conditiones fuerint. Et similiter si morbillus fuerit cum repletione sanguinis. Et iterum paulo post: Et conuenientius quod in hac administratur egritudine, est Phlebotomia. Et mox ibi: Et quando necessaria est Phlebotomia, & non phlebotomatur iterum completè, timetur super ipsum corruptio extremitatum. Quæ omnia in adolescentibus esse intelligenda, interpretatur autor, quia sic intelligit Razis, à quo hæc accepit Auicena. Sed ubi Razis hoc ita intelligat, non inuenimus. Ipse cogit ad omnia autores, preposteris excogitatis expositionibus. Sed probat ex eo quod dixit, cum conditiones fuerint. Iacobo

De Utilitate Venæ sectionis

enim de partibus enarratore, huiusmodi dictio-
ne Pueros ad decimū quartū annū reijcit. Falli-
tur tamen cū illo hac in parte ille de Partibus.
Quod enim numero multitudinis dicitur, vni
cū esse nequit, imò potiùs hac voce, cōditio-
nes illas cōprehendit, quas Fē. 14. ca. de Phle-
botomia longissimè scripsit, & Gal. loco iā ci-
tato, 1. lib. ad Glauco. cap. 14. Inter quas li-
cet puerilis etiā ætas cōnumeretur, vt quæ Sā-
guinis missionē prohibeat, nihilominus tamē
vbi Puer plethorica dispositione laborat, &
virtus cōstat, cum pauca minutione ea esse v-
tendū scribit. Quare nec hic ipsi fauet.

*Haliabas
& Alsa-
barabius*

Iam sequitur magnus ille suus Haliabas, &
grauissimus Alsharabius. Hos non vidi-
mus, sed illis fauere concedamus, nihil enim
refert. At Serapion, quem etiam mox affert,
illi clarissimè aduersatur, quia virtute valida
existente, Sanguinis missionem imperat, de-
missa verò, cucurbitulas, nec scarificationes
addit. Quod si non aduersatur, quoniam nec
Puerorū nec adolescentiū meminit, at tamen
nihil fauet. Vt quid nescio in acruū hic proie-
ctus est. Et de Arabibus hastenus, nec enim
ibi alios congerit.

EX recentibus adducit in primis præceptorē ^{Christo} meum Christophorū à Vega, qui lib. de ^{phorus a} Arte med. 2. cap. de morbis qui infantibus e- ^{Vega.} ueniunt, docet, post secundum ætatis annum in infantium Variolis scarificationibus esse utendum. Sed neq; hic ad cumulum quicquam facit. Agens enim de infantium morbis indicat in Variolis tempus, quo in ipsis possumus euacuatione aliqua uti. Cum enim post secundum ætatis annum dixit, perinde est, ac si diceret, cum ad secundum ætatis annum peruenierint, scarificationibus utitur. Nec ei sermo est de ijs Pueris, qui deinde à secundo anno ad decimum quartum usq; progrediuntur, de quibus controuersia est. Nam in his, existente plenitudine, non per morbos tantum, sed per bonam etiam valetudinem, præuisionis gratia, Sanguinis missionem approbat. Quin potius non multò post in ipsorum infantium Morbillis, ubi aut continens febris, aut magna sanguinis copia sit, eandem hoc ipso capite videtur admittere.

Post hos, tres sequuntur alij, Buyrus, Mart. ^{Buyr. Ga} Gatinar, & Iheronymus Montuus, qui Sã ^{tinar, &} guinis missionem approbant, si tamé ætas cõ- ^{Montuus.}

De utilitate Venæ sectionis

sentiatur. Sed hi quidem si ad mentem Galeni loquuntur, à quo hæc sumpta est indicatio, nequaquam ei fauet. Scopus enim ætatis apud illum integram Sanguinis missionem prohibet, sed non parcam, quam nos asserimus. Ergo si ad usum eius integræ consensum in his affectibus ætatis quærunt, benè dicunt, sed si ad aliam illam moderatam hūc etiam obseruandum scopum existimant, à veritatis scopo longissimè absunt. Semper enim ante oculos habemus clarum illud Galeni testimonium libro de Sanguinis missione, quod superius attulimus, cum dixit: Quoad ætates quidem attinet, minùs in Pueris detrahimus, quàm plenitudo commonet. Sed dices, ergo ætate consentiente, plenissima illa Sanguinis missione utebantur illi in his affectibus, cum ea iam non sit in usu? Hoc certè nescio, sed scopi vires ad placitum inuentoris seruandas esse, scio. Quid ambagibus opus est? Si quæ dicunt, rectè intelligunt, idest, ad mentem Galeni, qui nobis post Hipp. conditioné illá inuexit, atq; explicuit, nostræ potius factionis coguntur esse quàm illius. Habet enim ætatis scopus apud
illum

illum vim prohibendi Sanguinis missionem integram, sed minimè moderatam.

Adducit etiã Michaelẽ Paschaliũ, cũ quo olim, dum herbarũ cognitionẽ compararẽ, & Anatomem addiscerẽ, medicinã Valẽtiæ factitavi. Sed is capite proprio de Exãthematis, Venę sectionẽ in etate florentibus aut cucurbitulas cũ scarificationibus approbat, nullo Puerorũ facta mẽtione. Quare ille infideliter etiã trãsfert præceptoris nostri literã, dicẽs: Michael Pasqual cuya practica està bien recibida, dize en la cura de las Viruelas, sangrese los de florida edad q̄ tuvierẽ fuerças, y los de mas cõ ventosas cõ jassa. Hoc postremũ additur. Nulla enim talis certè fit auxiliorũ distributio, vel aliarũ etatũ mentio, ut cuius locum ipsum legenti patere poterit.

*Michael
Pascha-
lius.*

Iam sequuntur alij multi, qui nec Sãguinis missionẽ, nec scarificationes in Variolarũ curatione præscribũt, quales sũt Fracastoreus, Sebastianus Auster, Kufnerus, Cõstãtinus Africanus, Auenzoar, & Isaac, quos legere ob egro-
rũ sarcinã nõ licuit. Sed huius ordinis quãplurimos alios ad cumuli molẽ aceruare posset, qui nec hoc nec illud asserũt. At hi potiùs no-

*Fracaste
Auster.
Kufnerus
Constãti.
Auenzo.
Isaac.*

bis fa-

De Utilitate Venæ sectionis

bis fauēt quàm illi, quoniã tãquã notissimũ relinquent, tam Pueris quàm etate florentibus, si acuta hi febre, & ex sanguine laborent, Sanguinem esse mittendũ. Et hoc vbi de ratione euacuandi per Sãguinis missionem edisserunt autores, ita docent. Stultum autem est, in singulis affectibus id repetere, quod iam satis suo loco, & ex professo declaratum est.

Mena.

Solus iam restat tanquam fidelis rectusq; cohortium custos, Ferdinandus Mena præceptor meus, quem suę opinionis fautorem esse dicit, quòd in Puerorum redundantibus scarificationes in cruribus commendat, & in magna illa Popularum Epidemia, quę Complutum inuasit, fælici admodum successu Pueros scarificauit. Vtrumq; fatemur scripsisse, neutrum tamen eorum nobis aduersatur. Nos enim scarificationibus plenitudinem deponi posse libenter concedimus, vt apertissimè docet Galenus eo ipso capite de Scarificatione, & ibi noster Mena: sed asserimus in adultioribus Pueris, qui scilicet tertium iam annum prætergrediuntur, ad ipsam plenitudinem deponendam vtiliorem multò esse parcam
Sanguis

parcam Sanguinis missionem scarificatione ipsa, maximè in affectibus valde acutis, qualis hic est, de quo contendimus. Siquidem in illis, vt supra docuit Argenterius, & cum eo Lodouicus Mercatus, subitò per largas vias humorè educere expedit, ante quàm natura per occultas, lethalibus symptomatis concitatis, sese frustrà exonerare tentet. Quoniam ergo in his citiùs euacuat Sanguinis missio, & securiùs ob prædictam causam, & iucundiùs vt sensu constat, nō tantùm euacuatione illa credimus, grandiores Pueros exanthematis laborātes ad sepulchra mitti, vt autor proclamat, sed grauter potiùs increpandos esse medicos puto, qui in tā acuto ac præcipiti periculo tardantes, cum vires consent, euacuationem aliam eligunt leuiorem. Nō quòd scarificatio certè noceat, sed quòd ex duobus his auxilijs, nescio cuius timore mali, quod efficacius est, magisq; præsentaneum omittant. Nec idcirco nobis aduersatur Mæna. Is enim ad id nunquam scarificatus in adultis illis Pueris Venæ sectioni prætulit, nec Compluti in illa Epidemia hos scarificauit, sed infantes & puerulos ante tertium annum. Et nos sæpius ita hunc
exerce

De utilitate Venæ sectionis

exercere vidimus, qui cum eo multis annis
medicinam factitauimus. Quin imò si aliter
ipse faceret, aut doceret, sui dogmatis oblitus,
palinodiam recantasse videretur. Autoris ver-
ba hæc sunt; Nos etiã in paruulis nunquam
dubitauimus scarificationibus vti, bis etiam,
terq; aliquando repetitis, ac nõ sine maximo
cõmodo. Quod sanè satis cõprobauit Cõplu-
tensis Epidemia recēs grassata per cunctos fe-
rè Pueros, quorũ nullũ exanthematis laborã-
tem citra hoc auxilium sum medicatus felicis-
simo successu. Hęc ille. Vbi per Paruulos, nõ
quoscunq; Pueros intelligit, sed tenellos qui-
dem, ad duos vsq; annos, vel paulò post, &
tertium si videatur, pro ratione habitus, &
temperamenti. Paruuli enim puelli sunt, qui
& Grecè nominantur. Sunt autem
hi non firmi & constantes iam Pueri, qui sci-
licet, à tertio anno ad decimum quartũ vsq;
suscipiunt incrementa, sed teneri illi, qui pri-
mam tantũ pueritię partem agunt, quam
nobis ad tertium annum, non vt certum ac
prefixitum necessariò terminum, sed exem-
pli gratia, statuere visum fuit. Videant le-
ctores in quas angustias redacta iam sit cer-
tissima

*Hæc ser-
uat vo-
cabuli
significa-
tionem
Hip. &
Gal. aph.
24. Sect.
3.*

tissima illa, & plusquam communis auctoris opinio, quæ duobus iam tantum Arabibus auctoribus, ijsq; ipsorum infimis innititur. Aequius multo, iudicio meo, vera atq; communis ea dici opinio meretur, quæ non vnum aut alterum Arabem, sed autores habet Galenum, Cornelium Celsum, Paulum Aeginetam: & ex Arabibus primos, Razim & Auicennam: & ex recentibus doctiores, notissimos ac selectissimos, non scriptores solum, sed & quam plurimos atq; innumerabiles medicos diuersarum nationum ac regionum, qui hanc artem nunc exercent, & ante nos exercuerunt. Quam etiam opinionem ob preclaros ac felicissimos euentus haud fallax comprobatur experimentum, atq; in eam nos ducit ipsa ratio. Sed forte his conuictus auctor, clamabit se non omnino Sanguinis missionem in Pueris Variolis laborantibus denegare, maxime cum ad finem libelli scripserit: No quiero por todo lo alegado y prouado dezir, que es precepto inuiolable en Medicina, q en Viruelas no se pueda sangrar el Muchacho antes de 14. años &c. Sed hæc aut manifestè sunt omnibus quæ antea dixit cõtraria, aut rarissime Sanguinis missione

De utilitate Venæ scissionis

fsione ista esse utendum in illis vult. Primum quidem turpissimum est in autoribus vitium: alterum verò falsum, & præter cõmunem doctissimorũ medicorum opinionem. Idenim est, quod oppugnamus, contrarium ei omnino statuentes, scilicet, in Pueris quouis acuto morbo affectis, post primum illud ætatis tempus, quo tenelli & paruuli dicuntur, ad plenitudines deponendum, Venæ scissionem scarificationibus præferendã, ac proinde nõ tantum rarò, sed scopis cõcurrentibus, ea esse semper utendum. Adde his, quòd scarificationes ad has plenitudines tollendum, ferè hodie non sunt in vsu præterquàm in tenellis istis Pueris.

Andreas Atq; etiam in his à Doctore Andrea Lacuna
Lacuna. quàm maximè reprobantur his verbis: Por donde no puedo dexar de exclamar contra la pestilencial costumbre de nuestra España, a donde luego que sienté vn poquito de ardor a qualquiera niño de teta, llamã vn cruel barbero, o verdugo, el qual con vnas manazas, q se deuen llamar no manos, sino manoplas, y con vn nauajazo de crueles filos le hiende sin piedad por mil partes las piernas de arriba a baxo, deshaziendose a poder de gritos la criaturilla

ēriaturilla defuenturada entre tanto, a causa del incomportable dolor, y de aquella grāde violēcia.

Hic in ita iam concertationi nostrę potestremam manum imponerem, nisi me multa falsò ac præter institutū adducta loca adhuc laceſcerent. Ex quibus tria tantum anno tate placuit, quòd Hipp. & Gal. sint, ac pessimè intrusa, eisq; ipse quàm maximè innitatur. Nā si omnia, quę vel cōtra se omninò, vel præter institutum autorū ipse cōgerit, examinanda essent, non dubito quin plus iusto in magnā molem nostra cresceret enarratio. Ad ducit pro se 15. Hipp. aphorismū secundę sectionis, qui incipit: Cum fauces egrotant. &c. Quorsum nescio. Nam certè is sic ei aduersatur, ut veluti suo se ipse gladio iugulare videatur. Hic enim non vult Hipp. ut tuberculis, vel efflorescentijs per cutem apparentibus ab euacuatione semper abſtineamus, quod, si faueret illi, asserere debuisset, imò verò cōtrā expurgationem imperat, cum nimirum inspetis excrementis, corpus egrotare constiterit. Quid ergo? Numquid hoc tibi non est aduersum, cum ab euacuatione non abſtineat in

*Autoris
obiecta
loca.*

*Trimus
Hipp. ob-
iectus lo-
cus.*

E cutis

De utilitate Venæ sectionis

cutis tuberculis Hipp. nec ad illā impedimen-
tum illud, retrocessionemq; ad interna perti-
mescat? An verò is Variolas & Morbillos ex
ijs tuberculis esse putat, quibus sola sufficit
nutritio? Sed neq; hoc certè dici potest. Tan-
tum enim abest, vt benè tunc valeat corpus,
vt vehemētissima febre atq; acuta potius æ-
grotet, rubeatq; vrina, ceteraq; excremēta in
salubria cōspiciantur. Illum præterea addu-
cit Aphorismum primę sectionis vigesimū,
qui incipit: *Quę iudicātur, & iudicata sunt in-
tegrè, neq; mouere, neq; nouare. &c.* Credēs
illam ad cutē expulsionem, quę in Variolis fit,
iuditiū esse. Quod falsissimū est. Neq; enim
optimi autores sic ipsā nomināt, sed interdū iu-
dicationi similē esse dicūt. Et Lodouicus Mer-
catus in pulticulari morbo hoc ipsum explo-
dens, inquit: *Quasi illud fuisset verum iudi-
tium, ac cutis conueniens regio, crassis & cru-
dis humoribus expurgandis.* Et Vallesius in
cōm. citati aph. 15. secundę sectionis hoc e-
tiam refellens, ait: *Quasi verò semper excer-
nantur decretoriè, aut quasi decretoriè & per-
fectè.* Et ei sermo est de Variolis ipsis. Qua-
propter cum magna ex parte symptomatica
potius

*Secundus
Hipp. ob
iectus lo-
cus.*

*Cum ra-
rò totius
humoris
excretio
fit.*

potiùs euacuatio hæc sit, quàm decretoria, ad Phlebotomiã tanquam ad sacram anchoram audacter confugere oportet, ac deinde, potissimùm in iã adultis leue aliquod catharticũ præscribere. Aliòquin si ductus illius opinione nihil moueas, existente plenitudine, tam Pueri quàm ætate florentes cum illis perquàm acute febris ardoribus suffocati peribunt. Verùm si aliquando humorẽ illum perfectè excreuerit natura cum sedatione febris, mitigationeque symptomatum, ad modum cuiusdam perfectę crisis, quod rarò accidit, tunc nihil mouentes, atque innouantes, ab euacuatione per Sanguinis missionẽ, atque per scarificationes etiam abstinemus. Item nec ille locus Galeni, quẽ ex libro de Curandi ratione per Sanguinis missionẽ in nos adducit, quicquã concludit. Ibi enim Galenus qua ratione sanguis educi debeat in fœminis quibus mēstrua retenta sunt, docet, monetque ex cruribus eum esse ducendum, modò scissa malleolorum vena, vt in nigrioribus, modò scarificatis cruribus, vt in candidis. Quid ergo? Et inde sequitur quod probare vult? Quòd in candidis fœminis quibus menses retinentur, cōmodiores

*Tertius**Gal. obie**ctus locus**Cap. II.*

De Utilitate Venæ sectionis

sint scarificationes venæ scissione in malleolis, propterea & Pueris Variolis laborantibus similiter esse debent? Menstruorum retentio cum Variolis quâ habet similitudinem? Quæ crassum in utero sanguinè Pueri habent, qui Variolis afficiuntur, quòd illis ob vasorū angustiam scarificare potius crura conueniat, quàm malleoli venam aperire? Certè locus hic, salua libelli pace vel auctoris eius, omninò est extra propositum. Cur & nigros non excipit, vt & nigriores fœminas excipit Galenus, sed omnes simul inuoluit, ab albis fœminis, præter meritum, & extra institutum, euagina to gladio in ipsos irruens. Et putatis ad educendum sanguinè scarificationis auxiliū præstantius esse ex natura sua Venæ sectione ipsa? Fallitur quidem, semper enim Phlebotomia ad id primum obtinet locum. Quare hîc nō per se, sed ex accidenti Venæ sectioni præferatur, quòd scilicet, hoc fœminatum genus angustas venas habeat, adeò vt & si eę probè sectentur, quod iustum tamen sit non profluat. Atq; hinc est, quòd in nigrioribus alijs multò magis Venæ sectio scarificationibus utilior sit. Quin imò cum iã hodie huiusmodi scarifi-

catio-

cationes non sint in usu, solertibus phlebotomis exquisitis, prædictâ venam in illis etiâ scindimus, nec ideo penitus à Galeno recedimus. Siquidem cum præstiterit scarificare, dixit, comodiore esse scarificationes indicavit, ne utquam Venæ sectionē penitus excludens. Sed & illud non omitte, quod de suo scarificationis auxilio tradit. Scribit enim eò esse scarificationes in Pueris qui Variolis laborant utiliores, quòd & securius auxilium sit, & quòd ab internis partibus ad exteriora humores reuellant. Hic præterquã quòd fallitur in securitate, supposita plenitudine, peccat itē in intentione. Neq; enim scarificationibus uti debet reuellendi causa, sed euacuandi potius. Nam & scarificationū auxilium ad sanguinem euacuandum post Venæ sectionē secundum habet locum. Neq; hic est affectus aliquis locus unde humores distrahere oporteat, cum sit morbus ipsa febris, cōmunissimus totius corporis affectus. Quòd si scarificationibus ad reuellendum utendum est, totum iam illis corpus dilaniet, & ipsosmet Pueri oculos vulneret, ad quos etiam Variolarū materia mittitur. Neq; enim video, cur sit potius ad crura, vel bra-

Scarificationibus in parvulis euacuare intendimus, nō reuellere

De utilitate Venæ sectionis

chia trahendus humor, quàm ad reliquas totius cutis partes. Sed nolimus alia quę annotatione digna erant, ad finem perducere, quoniam mihi tantùm animus fuit, præstantissimum Sanguinis missionis auxilium ab iniuria illorum vindicare, qui scarificationibus id præferri volunt, Puerisq; Morbillis, seu Variolis laborantibus apprime id vtile esse demonstrare. Tum medicos ciuitatis huius per quàm insignes non tantùm in vsu eius aberrasse, sed neq; eo aliud vtilius atq; efficacius vllum inuenire potuisse. Neq; eò etiam seuisissimam illam Epidemiam plurimos rapuisse, quòd in eis Sanguinis missione vsi simus, sed quoniã pestilentis cõstitutionis malignitas, ita soleat, vt immanis quędam bellua, populos conficere. Et nos quàm plurimos liberauimus parcis illis, atq; iteratis Sanguinis missionibus. Quin et filiolarum nostrarum trium annorum epilepticis concussionibus, atq; ardentissima febre deploratam accõmodatissimo Sanguinis missionis auxilio persanauimus.

Quare nos sic statuimus: In Puerorum Variolis ac Morbillis, multisq; alijs affectibus, inditio sanguinis apparente, primo & secundo an-

no sca

no scarificationes quidem accommodatissime sunt. Tertius his, et Venæ sectioni aptus esse potest. Post illam verò ætatem, scarificationibus posthabitis, Phlebotomia quidem parca esse vtendum iudico ob prædictas causas. Sed si illius opusculi autor notus aliquis aut amicus est, ignoscat mihi precor. Nam qui etiam in amicos pro veritate, & commodo Reipublice pugnat, dignus est venia.

FINIS.

Auctoris carmen ad libellum.

Quò fortuna velit, sine me potes ire libelle,
atq; hominum vultus, oraq; quæso fuge.
Obuius ast fuerit tibi si contrarius vllus,
deq; tui domini sine rogare velit:
Velle suo exemplo, me dic inquirere verum,
nec vanæ ventum quærere gloriolæ.
Quòd si forsan erit notus, vel carus amicus,
publica dic nostris anteferenda bonis.

HISPALI.
Excudebat Ferdinandus Diaz.

Anno 1583.